

Ольга ГОРИНА

доцент кафедри психології та педагогіки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат педагогічних наук

Любов МІРОШНІЧЕНКО

студентка
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЯ ПОДРУЖНЬОЇ ЗРАДИ: ПРИЧИНИ, ГОТОВНІСТЬ, ГЕНДЕРНІ ВІДМІННОСТІ

Досягнення гендерної рівності в Україні як національного механізму рівноправ'я жінок і чоловіків в усіх сферах суспільного життя в умовах євроінтеграції є закономірним об'єктивним процесом, що відбувається поряд із утвердженням демократичних цінностей, формуванням у молодого покоління громадянського світогляду загалом та гендерної культури зокрема [1].

Варто проаналізувати та з'ясувати психологію подружньої зради з огляду на сучасні події у країні та розглянути основні аспекти гендерної відмінності зради в сім'ї.

З початком воєнних дій (від 24 лютого 2023 р.) з України виїхало від 5 до 7 млн людей, у багатьох українських родинах виникла проблема безпеки життя рідних та близьких людей. Більшість чоловіків у зв'язку з небезпекою життя своїх родин вивезли жінок із дітьми до інших міст, навіть країн, залишившись захищати свою батьківщину. З часом, як свідчить статистика [1], багато сімей об'єдналися, підтримуючи одна одну, але значна кількість вирішила розлучитися у зв'язку зі зрадою одного з подружжя. Начальниця Управління інформаційної політики Міністерства юстиції України О. Грязнова стверджує, що за перші півроку в Україні уклали 103 903 шлюби, у свою чергу, про розірвання шлюбу наявно 7632 актові записи. Однак точної статистики того, скільки людей одружилося і розлучилося саме з моменту російського вторгнення, зараз немає.

«Водночас, відповідно до частини третьої статті 115 Сімейного кодексу України, документом, що засвідчує факт розірвання шлюбу судом, є рішення суду про розірвання шлюбу, яке набрало законної сили. Виходячи із цього, Мін'юст не володіє статистичною інформацією про кількість розірвань шлюбів на підставі рішення суду» [2]. Нерідко пари розривають стосунки на відстані, не подаючи документи на офіційне розлучення. Через це нерідко офіційна статистика не збігається з реальним станом справ, наголошує про це в коментарі «РБК-Україна» психолог і психотерапевт Е. Мурр: «Зараз у моїй

особистій практиці та у практиці колег ми фіксуємо більше намірів українців розлучитися. Жінки, які виїхали закордон, відчули дещо інше життя. Адже раніше певна частина сімей формувалася за фактом незнання один одного. Відповідно, відчувши свободу, побувши без пригнічення, скандалів та сварок, вони вирішили розійтися» [2]. Офіційну статистику по Україні, що не показує реальний стан справ, експерт пояснює тим, що за кордоном не розлучають: пара формально розійшлася, однак це не зафіксовано на папері. За словами психолога, у таких випадках жінки чекають можливості приїхати та подати на розлучення вже офіційно [2].

«На цей момент офіційні дані щодо статистики розлучень станом на 2022 рік відсутні. Але з практики можемо сказати, що кількість запитів на розлучення зросла майже у два рази порівняно з довоєнним часом», – наголошує адвокат і старший юрист Адвокатського об'єднання «Ехратпро» Катерина Затулко. Виходячи зі звернень, адвокат ділить подружжя, що бажають розлучитися, на декілька категорій:

- подружжя, що після шлюбу перший раз зіткнулося з важкою ситуацією (війною), психологічним тиском і побачили одне одного з нового боку;

- чоловіки та дружини, які ніколи раніше не проводили багато часу разом, а на початку війни зіткнулися з 24-годинним перебуванням в одному будинку;

- пари, які внаслідок війни були змушені роз'їхатися різними регіонами чи країнами та зрозуміли, що вони в принципі не потрібні одне одному та почувають себе щасливими без другої половинки;

- подружжя, в яких дружина змушена була поїхати за кордон з дітьми, а у чоловіка з'явилася в Україні коханка, або навпаки;

- ті, хто вже давно планували розлучитися, але постійно відкладали цей важкий крок [2].

Подружжя зрада завдає сильного болю і страждань партнеру і часто призводить до розпаду шлюбу. Від цього нерідко страждають діти, які дуже болісно сприймають розлучення батьків. Крім того, навіть якщо шлюб не розпадається, зрада вбиває довіру подружжя одне до одного, що негативно позначається на їхньому подальшому спільному житті.

А. Давидович пропонує до жіночої зради ставитися філософськи: «Якщо вам зрадила жінка, дружина – це для вас привід замислитися над своїм життям і, можливо, щось у ньому поміняти. Що в ньому слід змінити, залежить від того, чого ви хочете від життя. Якщо ваша мета – створити міцну, дружну, надійну та благополучну сім'ю, в якій подружжя буде віддано одне одному, то в такому разі вам, звичайно, потрібен надійний партнер – надійна жінка, якій ви зможете довіряти. Отже, якщо ваша дружина не здатна на вірність, вам слід з нею розлучитися. Не вимагайте від людини того, на що вона не здатна – просто замініть її. А якщо все ваше життя – це постійна гонитва за задоволеннями, якщо сімейні цінності вам чужі і ви самі схильні до зради, тоді

подумайте, чи варто переживати з приводу зради вашої дружини? Подумайте про те, чого ви хочете від життя, і, можливо, виявиться, що відданість жінки для вас не така вже й важлива» [3]. Але, на нашу думку, під час війни, коли можна втратити дружину або чоловіка назавжди (тобто беремо до уваги фактор фізичної смерті), такий філософський підхід не є правильним і прийнятним для всіх. Тут варто розглядати індивідуально критичну ситуацію щодо подружньої зради.

Взагалі сім'я відіграє важливу роль у суспільстві та житті. Постійна дестабілізація та дезінтеграція сімей і шлюбів у сучасному українському суспільстві є актуальною проблемою наукового та повсякденного суспільного занепокоєння [4].

Як протилежність любові, зрада впливає на сферу відносин подружжя. Вона відображає всілякі протиріччя, конфлікти і дисгармонію між чоловіком та дружиною. Перелюбники традиційно розглядаються у суспільній свідомості як фундаментальні руйнівники сімейного щастя, найбільша загроза стабільності та цілісності подружнього союзу, що підриває його глибинну основу – подружню взаємодію. Зрада чоловіка є найсильнішою психологічною травмою для «обдуреного» партнера, що поряд із самодеструктивною поведінкою та психогенною депресією (від алкоголізму до суїцидальних спроб) викликає агресивні нахили до зовнішнього вигляду та самовираження «невірного» партнера.

Зрада як соціально-психологічний феномен досить добре вивчена в різних аспектах, але її причини і фактори впливу ще не стали спеціальною темою дослідження, а у вітчизняній психології дослідження розпорошені. На сьогодні у нашій культурі немає сексизму щодо подружньої зради, тобто моральні закони, що регулюють це явище, однаково стосуються і жінок, і чоловіків [5].

Образ «найкращої» половинки, модель шлюбної втоми у чоловіків, модель позашлюбних стосунків. При цьому в цілому розрізняють «адаптивне» і «деадаптивне» подружжя за характером і результатом реакцій самої пари на факт зради. У першому випадку зрада – це закоханість, флірт, у другому – результат аморальності, для першого характерна реалістична оцінка шлюбу, для другого подружнє життя до зради постає ідеалістичне, для першого – конструкція Секс. діалог, другий характеризується грубою маніпулятивною тактикою.

Ті, хто пристосовуються до зради, демонструють розвинені когнітивні процеси зі здатністю усвідомлювати травмуючу психотравматичну подію, з широкою різноманітністю методів розв'язання конфлікту, здатністю передбачати емоційні та поведінкові реакції партнера. Навпаки, дезадаптовані пари демонструють підвищену напругу, більш загострений конфлікт і проблематичні майбутні взаємодії з протилежною статтю. Це призводить до подружньої та сімейної ізоляції, а також до ускладнень у майбутніх романтичних стосунках. Схильність чоловіка до зради свідчить про його

готовність до цього. Це вказує на важливість перегляду подружньої зради з точки зору передбачення наступної події. Зраду можна передбачити, виходячи з наявності 7 загальних законів розвитку особистості. Ці закони охоплюють емоційний, особистісний і когнітивний компоненти, що пов'язані один із одним природними законами. Зокрема, в цих законах йдеться про: можливості зради через усвідомлення причин зради, способи здійснення зради та наслідки. Вони також стосуються почуттів і переживань чоловіка, пов'язаних із можливістю зради, а також його емоційних і мотиваційних станів щодо цього.

Люди в цих стосунках часто володіють самосвідомими рисами, такими як інтроверсія, емоційна стабільність, екстравертність і бажання подобатися. Вони також страждають від дисгармонії в сім'ї та можуть бути мотивовані когнітивними потребами. Ці поєднання створюють когнітивно-мотиваційну потребу.

Під час війни аспекти подружньої зради набувають інших причин, відкриваються глибинні пласти несвідомих моментів, що спричиняють зраду, бо у процесі довготривалої депресії загострюється психологічне сприйняття людиною деяких фактів, подій, вчинків, дій, на які подружжя, можливо, не звертало увагу в мирний час. Якщо розглядати причини конфліктів, що призводять до зради, то на гендерній рівності складно буде акцентувати, адже жінки та чоловіки сприймають це на різних рівнях, що стосується моральних, психологічних та фізичних аспектів життя. Отже, з часом варто повернутися до дослідження цієї проблеми.

Список використаних джерел

1. Кравець В. П., Говорун Т. В., Кікінежді О. М. та ін. Гендерні дослідження: прикладні аспекти : монографія ; за наук. ред. В. П. Кравця. Тернопіль : Навчальна книга ; Богдан, 2013. 448 с.
2. Гончарова К. Сім'я на дві країни. Чи стало в Україні більше розлучень під час війни. *РБК-УКРАЇНА*. URL : <https://daily.rbc.ua/ukr/show/razorvannye-otnosheniya-stali-ukraintsy-chashche-1662039143.html>.
3. Давидович А. Жіноча зрада. Жінка змінює, зберігаючи вірність природі. *fudokan.kiev.ua*. URL : <https://fudokan.kiev.ua/psychologiya-zradi-zhinki/>.
4. Антонов А. І. Доля сім'ї в ХХІ століття: Роздуми про сімейну політику, про можливості протидії занепаду сім'ї та депопуляції. Миколаїв : Грааль, 2000. 414 с.
5. Аніскевич А. С. Сім'я і сімейні відносини : навчально-метод. посібник. Знахідка : Інститут технології та бізнесу, 2001. 53 с.